

GÓP PHẦN GÌN GIỮ VÀ PHÁT HUY BẢN SẮC VĂN HOÁ DÂN TỘC

Lê Thị Thu Hương

Thư viện tỉnh Yên Bái

Ảnh minh họa

Ảnh: Internet

Năm 1986 có thể coi là một mốc son đánh dấu bước phát triển mới trong lịch sử nước ta. Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng đã đề ra đường lối đổi mới mà trọng tâm là đổi mới tư duy và đổi mới kinh tế. Cùng với đường lối đó, về văn hoá, Đảng ta đã khẳng định: "Trong sự nghiệp xây dựng nền văn hoá mới, đặc biệt chú ý xây dựng quan hệ xã hội và lối sống lành mạnh, khắc phục các hiện tượng tiêu cực, giữ gìn và phát huy tinh thần dân chủ, nhân đạo, chủ nghĩa anh hùng và những giá trị văn hoá khác của truyền thống cách mạng và dân tộc" (Trích Báo cáo chính trị của BCHTW Đảng khóa VI tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII của Đảng).

Từ đó đến nay, Đảng ta đã triển khai rất nhiều

các Chỉ thị, Nghị quyết về việc xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam trong thời kỳ đổi mới và hội nhập quốc tế. Đặc biệt, đó là Nghị quyết Trung ương 5 khoá VIII về "Xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc văn hoá dân tộc". Đây là Nghị quyết về văn hóa lớn nhất của Đảng từ sau khi có Đề cương văn hoá (năm 1943) đến nay. Đó cũng là Nghị quyết rất quan trọng đối với sự nghiệp xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa (CNH, HĐH) đất nước. Nghị quyết Trung ương 5 chỉ rõ: "...Phương hướng chung của sự nghiệp văn hoá nước ta là phát huy chủ nghĩa yêu nước và truyền thống đại đoàn kết dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hoá nhân loại, làm cho văn hoá thấm sâu vào toàn bộ đời sống và hoạt động xã hội, vào từng người, từng gia đình, từng tập thể và cộng đồng, từng địa bàn dân cư, mọi lĩnh vực sinh hoạt và quan hệ con người, tạo nên trên đất nước ta đời sống tinh thần cao đẹp, trình độ dân trí cao, khoa học phát triển, phục vụ đắc lực mục tiêu CNH, HĐH vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, văn minh, tiến bước vững chắc lên chủ nghĩa xã hội" (Trích Nghị quyết Hội nghị lần thứ 5 BCHTW Đảng khoá VIII).

Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ IX của Đảng tiếp tục khẳng định: "Xây dựng nền văn hoá tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc vừa là mục tiêu, vừa là động lực thúc đẩy sự phát triển kinh tế xã hội. Mọi hoạt động văn hoá nhằm xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện về chính trị, tư tưởng, trí tuệ, đạo đức, thể chất, năng lực sáng tạo, có ý thức cộng đồng, lòng nhân ái, khoan dung, tôn trọng nghĩa tình, lối sống có văn hóa, quan hệ hài hòa trong gia đình, cộng đồng

và xã hội. Văn hóa trở thành nhân tố thúc đẩy con người tự hoàn thiện nhân cách, kế thừa truyền thống cách mạng của dân tộc, phát huy tinh thần yêu nước, ý chí tự lực, tự cường, xây dựng và bảo vệ tổ quốc..." (Trích Báo cáo chính trị của BCHTW Đảng khóa VIII tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX của Đảng).

Tại Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X, một lần nữa tiếp tục khẳng định: "Tiếp tục phát triển sâu rộng và nâng cao chất lượng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc văn hóa dân tộc, gắn kết chặt chẽ và đồng bộ hơn với phát triển kinh tế - xã hội, làm cho văn hóa thấm sâu vào mọi lĩnh vực đời sống xã hội. Xây dựng và hoàn thiện giá trị, nhân cách con người Việt Nam, bảo vệ và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc trong thời kỳ CNH, HDH, hội nhập kinh tế quốc tế. Bồi dưỡng các giá trị văn hóa trong thanh niên, học sinh, sinh viên, đặc biệt là lý tưởng sống, lối sống, năng lực trí tuệ, đạo đức và bản lĩnh văn hóa con người Việt Nam..." (Trích Báo cáo chính trị của BCHTW Đảng khóa IX tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng).

Quán triệt tinh thần nghị quyết của Đảng, đặc biệt là Nghị quyết Trung ương 5 (khóa VIII) và Nghị quyết Đại hội IX, Đại hội X, trong thời gian qua dưới sự chỉ đạo của sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Thư viện tỉnh cùng các đơn vị trong ngành với những chức năng, nhiệm vụ khác nhau đã nỗ lực phấn đấu hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ chính trị của Đảng, góp phần đưa Nghị quyết của Đảng dần thấm sâu vào đời sống của nhân dân các dân tộc trong toàn tỉnh.

Từ khi thành lập (năm 1959) đến năm 1999, sau nhiều lần tách nhập tỉnh, vốn sách báo của Thư viện tỉnh Yên Bái có gần 60.000 bản. Sau 10 năm triển khai thực hiện Nghị quyết Trung ương 5 (khóa XIII) đến nay, vốn sách báo của Thư viện tỉnh đã tăng trên 170.000 bản. Trung bình mỗi năm Thư viện tỉnh bổ sung được trên 1.700 tên sách với khoảng từ 7.500 đến 8.500 bản và thường xuyên bổ sung trên 200 loại báo - tạp chí, đặc san, phụ trương các loại. Có thể nói rằng, so với vốn sách báo của các thư viện tỉnh, thành phố trong cả nước thì con số trên chưa phải là nhiều nhưng so với vốn sách báo của một thư viện tỉnh

miền núi thì đây thực sự là một cố gắng rất lớn của lãnh đạo cùng tập thể viên chức Thư viện tỉnh Yên Bái. Trong chiến lược bổ sung của mình, Thư viện tỉnh không bổ sung ồ ạt mà bổ sung có trọng tâm, trọng điểm phù hợp với tình hình đặc thù của địa phương nhằm thỏa mãn nhu cầu ngày càng cao của người sử dụng. Những khoảng trống như sách thiếu tập, sách khuyết bộ dần được bổ sung. Nhiều bộ sách tra cứu, sách có nội dung chuyên sâu về một ngành tri thức, sách có giá trị thông tin lâu dài được bổ sung đều nhằm tăng dần tính khoa học, giảm dần tính phổ thông của kho sách.

Ngoài vốn sách báo phong phú, đa dạng, phản ánh đầy đủ các lĩnh vực tri thức phục vụ nhiệm vụ chính trị của Đảng và phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương, những năm gần đây Thư viện tỉnh Yên Bái rất quan tâm tới mảng sách báo phục vụ cho việc tuyên truyền và triển khai thực hiện Nghị quyết Trung ương 5 (khóa VIII), những tài liệu góp phần giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc, những tài liệu nhằm bồi dưỡng và giáo dục nhân cách cho thế hệ trẻ, những tài liệu phục vụ cho cuộc vận động "Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa" - Đó là các chỉ thị, nghị quyết của Đảng về phát triển văn hóa; các tài liệu nói về phong tục, tập quán tốt đẹp lâu đời của người Việt Nam từ lời ăn, tiếng nói, cách ứng xử trong gia đình, cộng đồng tới các món ăn thắm đậm hương vị quê hương; các tài liệu giới thiệu về nét văn hóa trong trang phục truyền thống, các nghề truyền thống, các làng văn hóa cổ truyền; các tài liệu giới thiệu về lịch sử văn hóa các vùng miền trong cả nước, các nền văn hóa văn minh trên thế giới... nhằm "gạn đục, khơi trong", phát huy những nét đẹp văn hóa truyền thống của cộng đồng các dân tộc Việt Nam; tài liệu về những tấm gương điển hình trong phong trào "Xây dựng đời sống văn hóa cơ sở"... cùng rất nhiều tài liệu về mỹ thuật, hội họa, kiến trúc và các tác phẩm văn học mang đậm bản sắc văn hóa dân tộc.

Công tác xây dựng vốn tài liệu địa chí cũng được Thư viện tỉnh Yên Bái luôn quan tâm, chú trọng và đầu tư thích đáng. Với nguồn kinh phí còn hạn chế nhưng trong nhiều năm qua Thư

viện tỉnh đã dành ưu tiên cho việc sưu tầm, thu thập, bảo quản và khai thác nguồn tài liệu phản ánh về địa phương (sao chụp lại tài liệu ở Thư viện Quốc gia, sưu tầm tại các cơ quan và tổ chức trong tỉnh, mua lại sách cổ trong nhân dân). Kho tài liệu địa chí của Thư viện tỉnh Yên Bái hiện nay đang lưu giữ rất nhiều bản sách với các đề tài đa dạng, nội dung phong phú, trong đó có nhiều tài liệu quý hiếm, tài liệu lâu đời viết về địa phương có giá trị lịch sử và văn hóa. Trong số các tài liệu quý hiếm và lâu đời có khoảng trên 400 tài liệu được viết tay trên chất liệu giấy Dó, bằng các chữ Hán Nôm, Nôm Tày, Nôm Dao và chữ Thái cổ, ra đời cách đây từ 80 đến 300 năm. Đó là những tài liệu có giá trị về lịch sử, văn hóa, dân tộc học, ngôn ngữ học, địa lý, văn học... của các dân tộc ít người sinh sống trên địa bàn tỉnh Yên Bái. Hiện nay, Thư viện tỉnh Yên Bái đang tích cực triển khai hoạt động hợp tác với tỉnh Val - de - Marne (Cộng hòa Pháp) về dự án "Bảo quản, phục chế, số hóa tài liệu cổ" nhằm mục tiêu: Xây dựng kho tài liệu Địa chí của Thư viện tỉnh Yên Bái ngày càng hiện đại, phong phú về nguồn thông tin tư liệu, đáp ứng nhu cầu tìm hiểu về vùng đất, con người Yên Bái của các đối tượng bạn đọc trong và ngoài tỉnh, phục vụ nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội, văn hoá du lịch của tỉnh, góp phần vào sự phát triển kinh tế, bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa của đồng bào các dân tộc trong tỉnh; bảo quản và khai thác lâu dài giá trị của các tài liệu cổ, góp phần tìm hiểu, gìn giữ và phát huy di sản văn hoá của cộng đồng các dân tộc Việt Nam, đặc biệt là của đồng bào các dân tộc ít người sinh sống trên vùng cửa ngõ miền Tây Bắc tổ quốc.

Một thành phần chiếm số lượng đông trong số bạn đọc của Thư viện tỉnh Yên Bái là các em học sinh của các trường tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông, dân tộc nội trú, sinh viên các trường trung cấp - cao đẳng dạy nghề đóng trên địa bàn tỉnh. Các em là những bạn đọc thường xuyên của Thư viện tỉnh. Trong những năm qua, Thư viện tỉnh đã dành nguồn kinh phí để bổ sung kịp thời những tài liệu phục vụ cho việc học tập, tham khảo của đối tượng bạn đọc này, kết hợp với việc tăng số lượng bản trên mỗi tên sách và tăng giờ mở cửa phục vụ vào ngày nghỉ, buổi tối. Với chức năng là một cơ quan văn

hóa, giáo dục ngoài nhà trường, Thư viện tỉnh Yên Bái đã góp phần cùng với gia đình và nhà trường giáo dục đạo đức, nhân cách cho các em thông qua việc bổ sung sách báo có chọn lọc và hướng dẫn đọc để hình thành trong các em tình yêu quê hương, đất nước, yêu lao động, lòng nhân ái, tinh thần tự tôn dân tộc... Có thể kể tên một số bộ sách dành cho lứa tuổi thiếu niên, nhi đồng đã được nhập về Thư viện tỉnh trong thời gian qua: Bộ tranh truyện lịch sử Việt Nam, Bộ sách danh nhân Thế giới, Bộ sách Thần đồng đất Việt, Bộ truyện cổ tích hay dành cho tuổi thần tiên, Bộ sách Những điều kỳ diệu của cuộc sống...

Từ năm 2003, để tăng cường nguồn lực sách báo cho cơ sở, Thư viện tỉnh Yên Bái đã triển khai Chương trình "Luân chuyển sách về cơ sở" đến 9/9 huyện, thị, thành phố trong tỉnh, góp phần nâng cao mức hưởng thụ sách báo cho người dân ở vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn theo tinh thần Nghị quyết Trung ương 5 (khóa VIII). Đặc biệt, từ tháng 12/2008 Dự án "Xe thư viện lưu động" của Thư viện tỉnh Yên Bái - Chương trình hợp tác giữa tỉnh Yên Bái với tỉnh Val - de - Marne (Cộng hòa Pháp) được triển khai và đi vào hoạt động đã đem lại hiệu quả thiết thực, làm thay đổi phương thức phục vụ bạn đọc của Thư viện tỉnh, thu hút số lượng bạn đọc sử dụng sách báo của thư viện ngày một nhiều hơn, góp phần nâng cao hơn nữa mức hưởng thụ sách báo cho người dân ở cơ sở và mở ra một hướng đi mới cho Thư viện tỉnh Yên Bái trong điều kiện hiện nay khi mà văn hóa đọc đang dần bị thu hẹp lại bởi nhiều kênh thông tin khác phong phú và hấp dẫn hơn.

Trong giai đoạn hiện nay, cùng với sự đổi mới đất nước là quá trình hội nhập quốc tế với sự phát triển của nền kinh tế thị trường, có nhiều thuận lợi song cũng có rất nhiều vấn đề phức tạp đang diễn ra. Là những người hoạt động trên lĩnh vực văn hóa, tập thể công chức, viên chức Thư viện tỉnh Yên Bái luôn ý thức được rằng: Việc bảo tồn và phát huy nền văn hóa dân tộc không chỉ là nhân tố làm nên vẻ đẹp văn hóa, làm nên động lực phát triển kinh tế - xã hội mà còn là vấn đề chính trị, vấn đề tồn vong của một đất nước, đòi hỏi mỗi con người Việt Nam phải có bản lĩnh chính trị và văn hóa.